

18927689

Gedeputeerde Staten**Provinciale Staten van Zeeland
t.a.v. de statengriffier****onderwerp**
Evaluatie Referendumverordening Zeeland**kenmerk**
18926785**behandeld door**
drs. J.J.W. Cijssouw
+31 118 631472**verzonden**
- 6 NOV. 2018

Middelburg, 6 november 2018

Geachte voorzitter,

In de op 14 maart 2014 door uw Staten vastgestelde Referendumverordening voor de provincie Zeeland 2014 is in artikel 15 een evaluatiebepaling opgenomen. Bepaald is dat wij vijf jaar na de inwerkingtreding een evaluatierapport aan uw Staten uitbrengen inzake de werking en het effect van deze verordening. Met deze brief willen wij aan deze verplichting voldoen.

De verordening is op 27 maart 2014 in werking getreden en geldt voor onbepaalde tijd. Gelet op de naderende Statenverkiezingen hebben wij eerder, in overleg met de griffier, besloten de evaluatie nog in 2018 uit te brengen. Dit voornemen hebben wij ook reeds met u gecommuniceerd in onze brief van 20 februari 2018 inzake onze adviesrol bij een 'inleidend verzoek'.

In deze brief komen achtereenvolgens de volgende punten aan de orde:

- een korte uiteenzetting van de soorten referenda;
- het doel en de ontstaansgeschiedenis van de verordening;
- het daadwerkelijk beroep op de verordening;
- ervaringen met vigerende verordening;
- tabel met informatie verordeningen andere provincies.

Soorten referenda

Een referendum in algemene zin is te kenschetsen als een '*institutie op grond waarvan een besluit dat door een staatsorgaan is genomen of wordt overwogen met betrekking tot een bepaalde zaak, tot voorwerp van een volksstemming wordt gemaakt*'. In de literatuur worden vele soorten referenda onderscheiden. Van belang is daarbij vooral of een referendum bindend is of niet, en of een referendum vanuit de overheid dan wel vanuit de bevolking kan worden geïnitieerd.

In de Zeeuwse referendumverordening is voorzien in zowel een raadplegend (geïnitieerd door PS) als een raadgevend (geïnitieerd door burgers) referendum. De uitslag van een referendum is in juridische zin nimmer bindend (correctief) omdat dit grondwettelijk is verboden.

Doel en ontstaansgeschiedenis vigerende verordening

De verordening is op initiatief van de toenmalige fracties van D66, PVV, PvZ en PvdA door uw Staten op 14 maart 2014 vastgesteld. Doel was dat naast het instrument 'burgerinitiatief' burgers ook via een referendum invloed kunnen uitoefenen op het bestuur. Verder valt in de toelichting te lezen dat het *voorlopig* gaat om een niet-bindend referendum, met een verwijzing naar de toenmalige discussie over de (on)mogelijkheid van een bindend referendum.

Het landelijk raadgevend referendum is in 2015 geïntroduceerd als opmaat naar een correctief bindend referendum. Naar de mening van het huidige kabinet is de politieke steun voor het correctief bindend referendum sindsdien afgebrokkeld en is daarmee als beoogd einddoel voorlopig uit zicht. Het nationaal raadgevend referendum heeft als tussenstep niet gebracht wat ervan werd verwacht, onder meer door een controverse over de wijze van aanvragen en verschillende interpretaties van de uitslag. Het kabinet wil daarom een pas op de plaats maken en de uit 2015 daterende Wet raadgevend referendum intrekken.

De intrekkingwet is begin 2018 met een kleine meerderheid in beide Kamers aangenomen. Deze intrekking heeft geen gevolgen voor de gemeentelijke en provinciale referendumverordeningen maar brengt de mogelijkheid van een correctief bindend referendum ook niet dichterbij.

Beroep op verordening incl. vooraankondigingen

Het beroep op de Referendumverordening Zeeland is zeer gering geweest. Alleen op 27 november 2017 heeft de Initiatiefgroep 'De Boot moet blijven / de Boot moet terug' een verzoek ingediend bij PS een raadgevend referendum te houden. Dit verzoek is op 15 december 2017, zonder discussie en zonder hoofdelijke stemming met de stem van het aanwezige lid van de fractie van de PvZ tegen, niet ontvankelijk verklaard.

Verder zijn er alleen enkele informatieverzoeken over de verordening ontvangen welke tot op heden geen vervolg hebben gekregen in de vorm van een inleidend verzoek.

Bij de vier andere provincies met een referendumverordening is het ook nooit tot een provinciaal referendum gekomen.

Ervaringen met vigerende verordening

Omdat de procedure inzake de advisering over de ontvankelijkheid van een inleidend verzoek niet in de verordening is geregeld hebben wij bij brief van 20 februari 2018 uw Staten aangeboden in voorkomende gevallen en desgevraagd, advies uit te brengen over de ontvankelijkheid van een inleidend verzoek. Dit kan ook ondervangen worden door in de verordening te bepalen dat een speciale referendumcommissie uit uw midden met deze taak wordt belast. De referendumverordening van de provincie Utrecht zou hierbij als voorbeeld kunnen dienen.

In de verordening wordt geen aandacht besteed aan de nieuwe digitale mogelijkheden om handtekeningen te verzamelen. De invloed van sociale media neemt ook nog steeds toe. Dit heeft onder andere tot gevolg dat burgers sneller geïnformeerd worden en dat het voor initiatiefnemers eenvoudiger wordt het benodigde aantal handtekening te verzamelen.

Andere provincies

Onderstaand een tabel met informatie uit de referendumverordeningen van de overige provincies (7 provincies hebben geen referendumverordening)

Tabel referendumverordening provincies

Provincie	Soort	Handtekeningen inleidend verzoek	Handtekeningen definitief verzoek	Geldigheid uitslag (minimale opkomst kiesgerechtigden)	Uitslag
Zeeland (2014)	Raadgevend Raadplegend	1000	2% kiesgerechtigden	30%	Gewone meerderheid
Noord-Holland (2018)	Raadgevend	10.000 (500 1 ^e kennisgeving)	45.000	30%	Gewone meerderheid
Utrecht (2014)	Raadgevend	3000	45.000	30%	Gewone meerderheid
Limburg (2012)	Raadgevend Raadplegend	1000	2,5% kiesgerechtigden	15%	?
Fryslân (2005)	Raadgevend	0,333% kiesgerechtigden	5% kiesgerechtigden	40%	Gewone meerderheid

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en wachten uw reactie af.

Met vriendelijke groet,

gedeputeerde staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris